

REPARTIZAREA TIMPULUI PENTRU EDUCAȚIA ȘI ÎNGRIJIREA COPIILOR ÎN FAMILIE

SHARING TIME FOR EDUCATION AND CARE OF CHILDREN IN THE FAMILY

Natalia BARGAN, *cercetător științific,*
Institutul Național de Cercetări Economice al AȘM

Summary

The article presents the analysis of time allocation in the process of education and child-care in the family. Based on NBS data, the author identifies the time allocation model for various activities, depending on the number and age of children, the distribution of the family roles by gender and area of residence, labor market involvement of the parents. In order to determine the time budget structure, variables of time spent on childcare, on paid and unpaid household labor were emphasized and their plenitude and interdependence was determined. The multidimensional analysis demonstrates the presence of the traditional model regarding the unequal involvement of the partners in children's education. The gender gap is stressed also, both professionally and at home, by allocating time on various activities in these areas of human activity.

Keywords: *time use research (TUS); time budget; family; parental roles, the division of time; economic activity; of caring; the gender gap.*

Timpul constituie o valoare socială semnificativă, care marchează întreaga existență umană. Evoluția societății și dezvoltarea tehnologiilor a modificat esențial structura bugetului de timp, în distribuirea optimă a acestuia, atât pentru activitățile de pe piața muncii, cât și în limitele universului familiei. De aici apare necesitatea analizei științifice a problemelor asociate cu natura și amploarea nevoilor personale și sociale prin prisma valorilor temporale. Schema distribuției timpului pentru diverse activități permite identificarea noilor soluții în găsirea echilibrului între viața profesională și personală, pentru a elabora strategii și politici viabile și de durată în susținerea familiilor cu copii.

În anii 90 ai sec.XX, Comitetul Statistic al Uniunii Europene (UE), din necesitatea de a completa lacunele prezente în informațiile statistice din domeniul social, a venit cu inițiativa ca țările membre ale Eurostatului să efectueze cercetarea cu privire la Utilizarea Timpului (TUS). În acest context a fost elaborată o metodologie unică, pentru ca rezultatele să fie comparabile atât între țări, cât și pentru diverse aspecte sociale. În intervalul anilor 1998-2004, studiul respectiv s-a desfășurat în majoritatea statelor membre ale UE [1]. Rezultatele studiului prezintă date privind diferențele de gen în utilizarea și partajarea timpului, poziția pe piața forței de muncă a femeilor și bărbaților, participarea lor la educație, activități culturale și alte sfere ale vieții umane. Cercetarea oferă, în special, cunoștințe despre posibilitățile de reconciliere a vieții profesionale și familiale în baza statisticilor referitoare la activitatea remunerată pe piața muncii și cea neremunerată în gospodărie, precum și particularitățile acestora pe sexe. Printr-un compartiment aparte, rezultatele studiului se raportează și la timpul atribuit de către părinți activităților de îngrijire și educație a copiilor.

În conformitate cu recomandările metodologice internaționale, în anul 2012, în țara noastră a fost desfășurat de către Biroul Național de Statistică studiul asupra Utilizării Timpului ca un modul aparte din cadrul Ancheta Forței de Muncă. Cercetarea s-a desfășurat timp de 12 luni, în perioada 1 iunie 2011- 31 mai 2012, fiind asigurată acoperirea tuturor celor 366 de zile (inclusiv în zile de sărbători și de odihnă). În scopul cercetării a fost selectat un eșantion reprezentativ la nivel național, compus din 15600 gospodării casnice, din care au acceptat să participe la cercetare doar 10642. Persoanele selectate au completat un jurnal în care au înscris detaliat (la intervale de 10 minute) toate activitățile pe care le-au efectuat timp de 24 de ore, începând cu ora 4 dimineața și până la ora 4 dimineața a zilei următoare.

Rezultatele cercetării prezintă structura bugetului de timp al gospodăriilor și demonstrează că aproximativ jumătate din timpul zilnic (47%) este utilizat pentru activități de îngrijire personală (dormit, alimentare, îngrijire personală și îmbrăcare); 36,5% din durata unei zile se dedică muncii, studiilor, îngrijirii gospodăriei și familiei, lucrului voluntar și deplasărilor, iar 16,5% sunt destinate petrecerii timpului liber.

Tabloul 1. Durata medie a activităților umane pentru persoanele de 10 ani și peste pe sexe, ore și minute pe zi

Grupe de activități	Total	Femei	Bărbați
	24 ore	24 ore	24 ore
Îngrijire personală	11:18	11:15	11:20
Ocupare (lucru)	2:51	2:31	3:16
Studii	0:38	0:36	0:40
Îngrijire, gospodărie și familie	3:45	4:40	2:38
Muncă voluntară și întruniri	0:20	0:22	0:19
Viață socială și divertisment	0:58	0:54	1:04
Sport și activități de exterior	0:22	0:19	0:26
Hobby-uri și utilizarea calculatorului	0:29	0:22	0:39
Mass-media	2:08	1:56	2:21
Deplasare	1:11	1:06	1:19

Sursa: potrivit datelor BNS.

Activitățile de îngrijire a gospodăriei și familiei ocupă un loc important în structura activităților zilnice ale persoanelor, astfel, 96,6% din femeii sunt implicate în „activități de îngrijire a gospodăriei și familiei”, utilizând în mediu câte 4 ore și 40 minute pe zi, iar ponderea bărbaților implicați în activitățile casnice constituie ceva mai puțin de 83,0%, alocând acestor activități cu 2 ore mai puțin decât femeile.

Evident că proporția timpului cheltuit pentru acest domeniu este determinată de mai mulți factori economici, sociali și culturali. Astfel, gradul mai înalt de dezvoltare economică, urbanizarea și dezvoltarea sferei de deservire contribuie la reducerea semnificativă a timpului dedicat acestui sector de activitate umană. Drept exemplu ne servesc statele UE, unde femeile petrec mai mult timp decât bărbații în munca la domiciliu; astfel, în Estonia,

Ungaria și Slovenia, în medie - 5 ore pe zi, iar cel mai puțin timp acestei activități îi este atribuită în Suedia, Norvegia și Finlanda - mai puțin de 4 ore pe zi (*Tabelul 2*).

Tabelul 2. Distribuirea timpului pentru diverse activități zilnice ale populației în vârstă de 20-74 ani în unele state ale UE, pe sexe, ore și minute pe zi

Grupe de activități	Belgia	Germania	Estonia	Franța	Ungaria	Slovenia	Finlanda	Suedia	Marea Britanie	Norvegia
FEMEI										
Timp liber	4:50	5:24	4:36	4:08	4:38	4:29	5:29	5:03	5:05	5:52
Masă și îngrijire personală	2:43	2:43	2:08	3:02	2:19	2:08	2:06	2:28	2:16	1:58
Dormit	8:29	8:19	8:35	8:55	8:42	8:24	8:32	8:11	8:27	8:10
Călătorie	1:19	1:18	1:06	0:54	0:51	1:02	1:07	1:23	1:25	1:11
Activități/muncă în gospodărie	4:32	4:11	5:02	4:30	4:57	4:57	3:56	3:42	4:15	3:47
Timp de lucru, studii	2:07	2:05	2:33	2:31	2:32	2:59	2:49	3:12	2:33	3:03
BĂRBAȚI										
Timp liber	5:22	5:53	5:28	4:46	5:29	5:34	6:08	5:24	5:30	6:03
Masă și îngrijire personală	2:40	2:33	2:15	3:01	2:31	2:13	2:01	2:11	2:04	1:47
Dormit	8:15	8:12	8:32	8:45	8:31	8:17	8:22	8:01	8:18	7:57
Călătorie	1:35	1:27	1:17	1:03	1:03	1:09	1:12	1:30	1:30	1:20
Activități/muncă în gospodărie	2:38	2:21	2:48	2:22	2:39	2:39	2:16	2:29	2:18	2:22
Timp de lucru, studii	3:30	3:35	3:40	4:03	3:46	4:07	4:01	4:25	4:18	4:31
Total	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00

Sursa: Statistics in focus, Population and social conditions, 4/2006, Author Christel ALIAGA (See Pocket-book, Tables 1.1 and 1.2, pp. 6-9)

Diferențele pe sexe se remarcă și în timpul acordat activităților din gospodărie: în medie, circa 97% (în Germania, Marea Britanie) – 98% (în Estonia) de femei zilnic sunt implicate în astfel de activități, în cazul bărbaților însă ponderea este mai mică – de la 81% (în Franța) la 93% (în Norvegia) [2]. Putem presupune în acest caz că politicile sociale îmbină strategii de reconciliere a rolurilor productive, familiale și educative pentru o armonizare egală de gen a activității populației. În conformitate cu metodologia internațională TUS, activitățile de îngrijire și educație a copiilor au fost grupate în câteva categorii: *îngrijirea fizică și supravegherea copiilor*, ce include: hrănirea, îmbrăcarea, îngrijirea fizică și pregătirea pentru somn, precum și supravegherea în casă și afară; categoria *lecții cu copilul* include: acordarea ajutorului în efectuarea temelor pentru acasă și oferirea explicațiilor la necesitate; *cititul, jucatul și discuția cu copilul*; *însoțirea copilului* include: însoțirea copilului la medic, la activități extrașcolare și așteptarea lui și *călătorie legată de îngrijirea copilului*.

La activități de îngrijire și educație a copiilor participă în mediu 27,2% din totalul respondenților, alocând în acest scop câte 2,1 ore pe zi, iar rata medie anuală cea mai ridicată de participare zilnică la aceleași activități este prezentă la grupele de vârstă 25-34

ani și 35-44 ani (Tabelul 3.) Datele demonstrează prezența copiilor de vârstă preșcolară și școlară în gospodărie, deoarece la îngrijirea fizică și supravegherea copiilor rata de participare a reprezentanților acestor grupe este de 38,2% și 18,7%, la fel și în activitățile interactive – 26,9% și respectiv 11,1%, fiind cu mult mai ridicate comparativ cu rata de participare a reprezentanților altor grupe.

Tabelul 3. Rata medie anuală de participare zilnică la activități de îngrijire și educație a copiilor, a populației de 10 ani și peste, pe grupe de vârstă, în %

Activități zilnice	Total	Grupe de vârstă						
		10-14 ani	15-24 ani	25-34 ani	35-44 ani	45-54 ani	55-64 ani	65 ani și peste
Îngrijire fizică și supraveghere copii	12,0	4,4	9,2	38,2	18,7	2,5	1,1	0,2
Lecții cu copilul	3,5	1,3	0,4	10,6	7,9	1,7	0,3	0,0
Citit, jucat și vorbit cu copilul	8,5	6,2	7,6	26,9	11,1	1,8	0,1	0,0
Însoțit copilului	3,2	2,7	1,8	9,9	5,4	1,2	0,0	0,0
Călătorie legată de îngrijirea copilului	3,6	3,3	2,1	11,0	5,8	1,4	0,1	0,1

Sursa: potrivit datelor BNS, cercetarea TUS 2012.

Potrivit datelor studiului, se poate constata implicarea copiilor mai mari din gospodărie/familie în exercitarea rolurilor parentale, de îngrijire și chiar educație a copiilor (fraților/surorilor) mai mici, fapt ce poate fi explicat prin ocuparea părinților în câmpul muncii, în scopul asigurării materiale a familiei și insuficiența timpului rămas pentru îndeplinirea completă a acestor activități. Astfel, rata de participare zilnică a minorilor în vârstă de 10-14 ani la activități de îngrijire fizică și supraveghere a copiilor este de 4,4% (în medie 1,2 ore pe zi); la oferirea ajutorului în efectuarea temelor școlare cu copiii - 1,3% (circa 0,9 ore/zi); la activități interactive cu copilul (lectură, jocuri, discuții) - 6,2% (1,3 ore/zi) (Fig.1).

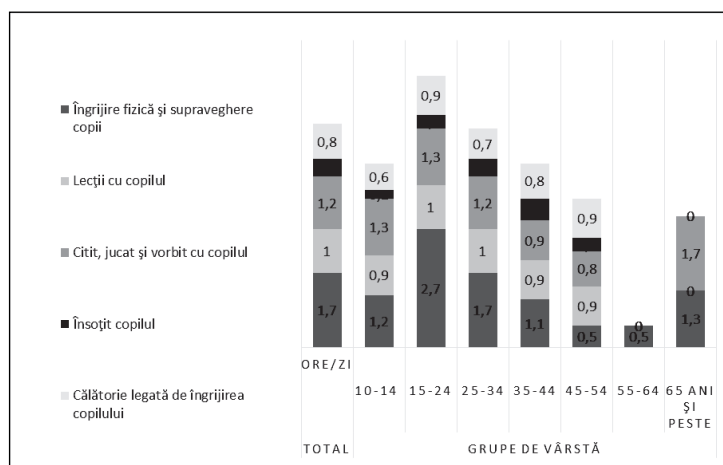

Fig. 1. Durata participării zilnice la diferite activități a populației de 10 ani și peste pe grupe de vârstă (ore/zi)

Sursa: potrivit datelor BNS, cercetarea TUS 2012.

În procesul de creștere și îngrijire a copiilor participă și persoanele de 55 de ani și peste, fapt mai pronunțat în cazul familiilor extinse, unde o parte din activitățile gospodărești și chiar îngrijirea copiilor este preluată de bunici. Astfel, în activitățile de îngrijire fizică și supraveghere a copiilor rata medie zilnică de participare a persoanelor în vârstă este de 0,2%, atribuind în acest scop câte 1,8 ore/zi, iar în activități interactive – 0,1%, alocând 1,7 ore/zi. Persoanele de 55 de ani și peste petrec cu 0,5 ore mai mult în astfel de activități decât persoanele în vârstă de 25-34 de ani, adică părinții, fiind susținuți de membrii familiei, pot acorda mai mult timp activităților extrafamiliale.

Repartizarea timpului în familiile cu copiii de vârstă preșcolară este diferită de cea în familiile cu copii mai mari, sau în familiile fără copii, deosebindu-se mult și participarea părinților la munca formală remunerată și cea neremunerată din cadrul gospodăriei (Fig.2).

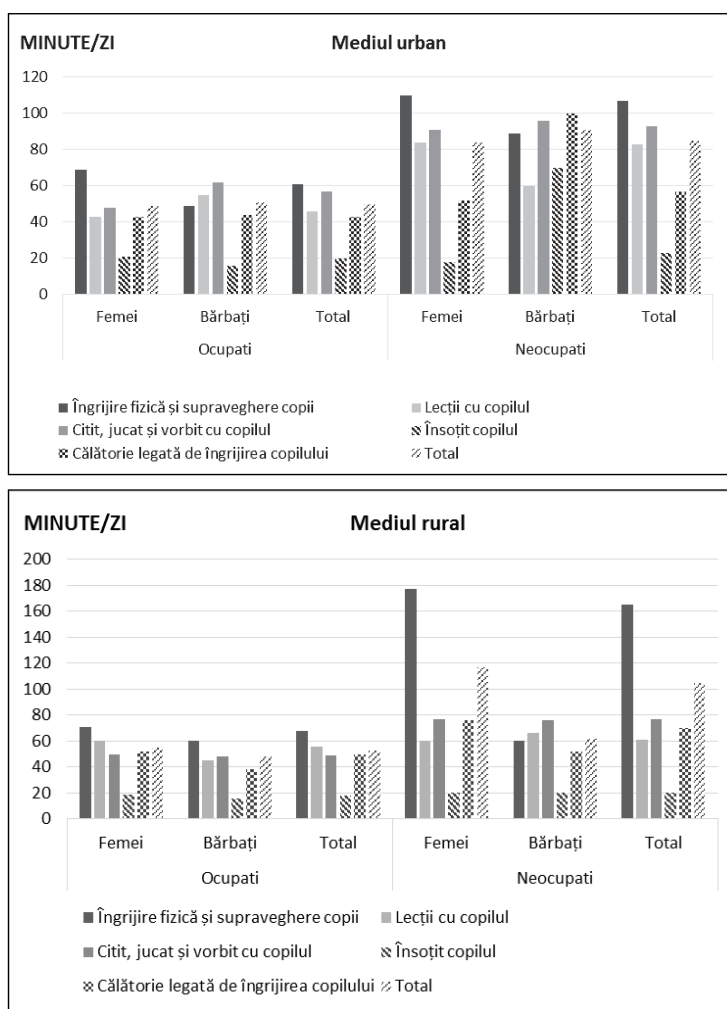

Fig. 2. Durata participării zilnice a populației de 15 ani și peste la activități de îngrijire și educație a copiilor de până la 6 ani, pe sexe, medii, statut ocupațional (minute/zi)

Sursa: potrivit datelor BNS, cercetarea TUS 2012.

Raportându-ne la datele statisticii oficiale cu privire la activitatea economică a populației cu copii, se evidențiază un nivel mai scăzut pentru persoanele cu copii de până la 6 ani. Astfel, în anul 2012, rata de ocupare a populației de 20-49 ani care aveau în îngrijire cel puțin un copil de vârstă preșcolară era de 44,3%, iar pentru populația de aceeași vârstă fără copii preșcolari aceasta era mai mare cu 3,1%. Atât în prima categorie, cât și în cea de-a doua întâietatea o dețin persoanele din mediul urban, rata de ocupare a acestora pe piața muncii fiind de 53,8%, iar cea din mediul rural cu 13,1% mai puțin [3].

Explicațiile posibile ale acestor diferențe ar fi: oportunitățile pe care le oferă mediul urban atât prin serviciile de îngrijire și educație ale copiilor, cât și concentrația mare a organizațiilor publice și private cu oferte de muncă și salarii evident mai mari decât în mediul rural, unde majoritatea populației este ocupată în activități agricole. Totodată, trebuie de menționat și diferențele după nivelul de instruire al populației din mediul urban, semnificativ mai înalt decât al celor din mediul rural. În intervalul anilor 2002-2012, în orașe proporția persoanelor adulte cu nivel de instruire superior a crescut de la 23,5% la 34,5%, iar în localitățile rurale se atestă o creștere neînsemnată – de la 5,4% la 8,5%.

În ultimii cincizeci de ani s-au efectuat modificări semnificative pe piața muncii și participarea femeii a crescut considerabil – în mediu de la 8 ore pe săptămână în 1965 la 21 de ore în 2011. Situația s-a schimbat și cu privire la activitatea bărbaților, care în prezent petrec mai mult timp fiind implicați în lucrări casnice și de îngrijire a copilului, comparativ cu o jumătate de secol în urmă [4]. Cu toate acestea aproximativ două treimi din toate lucrările efectuate de către femei sunt neplătite, deoarece ele se încadrează în activitățile de la domiciliu, în timp ce majoritatea orelor lucrate de bărbat sunt plătite, drept rezultat al aflării mai mult pe piața muncii.

Această prezență a femeilor preponderent în munca neremunerată este susținută și de rolului ei în mediul familial și mai ales în îngrijirea copiilor. În acest sens, o influență marcantă asupra ratelor de ocupare a femeilor o au prezența și numărul copiilor, de asemenea vârsta celui mai mic copil din familie.

O mare problemă în concilierea vieții profesionale cu creșterea copiilor este costul ridicat al serviciilor de îngrijire al copiilor, care are un impact negativ mai mare în cazul în care există doi sau mai mulți copii. În timp ce în unele state europene femeile cu un singur copil pot reuși în combinarea maternității și serviciului (ex. Norvegia, Belgia, Finlanda), printr-o restructurare organizatorică a timpului acest lucru devenind din ce în ce mai greu atunci când sunt doi sau mai mulți copii în familie [5].

În Republica Moldova prezența copiilor în familie atestă o descreștere a ratei de ocupare a femeilor pe piața muncii. Conform statisticii, rata de ocupare a femeilor de 20-49 de ani care aveau cel puțin un copil sub vârsta de 16 ani a constituit 48,9% în 2012 și se reduce semnificativ pentru femeile care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară (36,4%). Datele cu privire la rata de ocupare la persoanele cu copii de până la doi ani evidențiază diferențe și mai mari, constituind 15,3% [6].

În raport cu statutul economic al femeii, această alegere este alimentată de disparitatea între genuri, atât în vederea politicilor ocupaționale, cât și a diferențelor semnificative

în remunerarea muncii, bărbații fiind cei favorizați, care pot asigura bunăstarea familiei, iar femeile se conformează realității social-economice existente. Din acest considerent, soțiile care au un loc de muncă cu salariu relativ mic aleg să se retragă de pe piața forței de muncă, pentru a se dedica grijii față de copiii, deși studiile autohtone demonstrează că majoritatea femeilor nu sunt orientate spre inactivitate economică în perioada creșterii copilului, iar un program de lucru prescurtat și flexibil ar fi o alternativă în îmbinarea rolurilor productive și materne [7].

Diferența este evidentă și atunci când analizăm datele structurate pe gen. Astfel, femeile care au în îngrijire cel puțin un copil de vârstă preșcolară au o rată de participare la munca remunerată de 36,4%, sau cu 15,8 puncte procentuale (52,2%) mai puțin decât femeile care nu au nici un copil de până la 6 ani.

La bărbați situația este inversă, prezența copiilor în gospodărie îi determină să fie mai ocupați pe piața muncii – 53,4%, adică cu 10,4% mai mult decât bărbații care nu au nici un copil de vârstă preșcolară, rata acestora fiind de 43,0% [8].

Aceste date vin să ne confirme repartizarea tradițională a rolurilor în familie între femei și bărbați, creșterea copiilor fiind lăsată pe seama mamei, iar întreținerea familiei este asigurată de tată [9]. Cadrul legal existent la fel consolidează rolul tradițional al femeii, ca principalul îngrijitor al copilului, astfel perpetuând inegalitatea de gen, iar datele statistice confirmă această tendință: în 2012, din numărul total de beneficiari de concediu parțial plătit pentru îngrijirea copilului doar 0,76% au fost tații, în comparație cu 98,66% mame [10].

Datele prezentate demonstrează participarea femeilor și bărbaților într-o proporție mai mare în activitățile de îngrijire și educație a copiilor atunci când în gospodărie sunt prezenți copii de până la 6 ani. Părinții care sunt ocupați în activități economice cel mai mult timp cheltuie pentru îngrijirea primară și supravegherea copiilor în mediu 1 oră pe zi în mediul urban și cu 7 minute mai mult în mediul rural, pe când adulții care au copii de 7-11 ani se implică zilnic cu 15 minute mai puțin în aceste activități.

În mediul urban, părinții neocupați în câmpul muncii acordă activităților de îngrijire a copiilor de vârstă preșcolară cu 46 minute mai mult decât părinții ocupați profesional, în mediul rural diferența fiind de 1 oră. În gospodăriile unde copii sunt de vârsta 7-11 ani diferența de timp este mai mare, aproximativ cu o oră mai mult, inclusiv pentru ambele medii de reședință.

Valoarea timpului atribuit în pregătirea lecțiilor cu copilul indică anumite particularități în funcție de vârsta copiilor, statutul ocupațional al partenerilor, mediul de reședință. Astfel, în mediul urban, persoanele ocupate pe piața muncii cu copii preșcolari acordă acestei activități 46 minute, sau cu 37 minute mai puțin decât persoanele economic inactive, iar în mediul rural diferența este de doar 5 minute. În suportul acordat copiilor la efectuarea temelor pentru acasă un rol important îl are nivelul de instruire al părinților. În 2012, în mediul urban persoane cu studii superioare erau 34,5%, iar în mediul rural 8,5%, situația este inversă dacă analizăm datele ce se referă la nivelul de instruire scăzut al acestora, unde

întâietatea o dețin cele din mediul rural având 29,9%, ceea ce este cu 23,1 puncte procentuale mai mult decât în mediul urban. De aici și timpul cheltuit de părinții din orașe, fiind mai mare comparativ cu al celor din sate la această activitate.

La fel și implicarea în activități interactive este mai mare la părinții neocupați pe piața muncii din mediul urban, durata participării zilnice fiind de 1,5 ore, cu 16 minute mai mult decât la aceeași categorie din mediul rural.

Datele prezentate pot fi explicate prin participarea mai mare în mediul rural a persoanelor în activitățile gospodărești, dedicând copiilor în medie 2 ore pe zi, sau cu 18 minute mai puțin decât părinții din mediul urban, care investesc timp și mijloace financiare în educația copiilor săi.

Odată cu integrarea copilului în procesul de învățământ se evidențiază reducerea timpului cheltuit în activitățile ce țin de îngrijirea primară. Astfel, părinții care au cel mai mic copil de vârstă școlară, petrec mai puțin timp pentru îngrijirea acestuia decât părinții la care cel mai mic copil este de vârstă școlară, deoarece copiii mai mari o parte din activități le efectuează singuri, cum ar fi îngrijirea fizică, îmbrăcarea, alimentarea și chiar călătoria spre/de la școală.

La îngrijirea copiilor de 7-11 ani datele ne demonstrează o prezență mai mare a părinților la efectuarea temelor – în mediu 0,9 ore pe zi a persoanelor ocupate, sau cu 19 minute mai puțin decât cele economic inactive (1,2 ore), și în activitățile ce țin de citit, jucat, vorbit cu copilul părinții inactivi cheltuie în mediu 1,37 ore pe zi, adică cu 34 minute mai mult (0,8 ore) decât cei activi pe piața muncii (Fig.3).

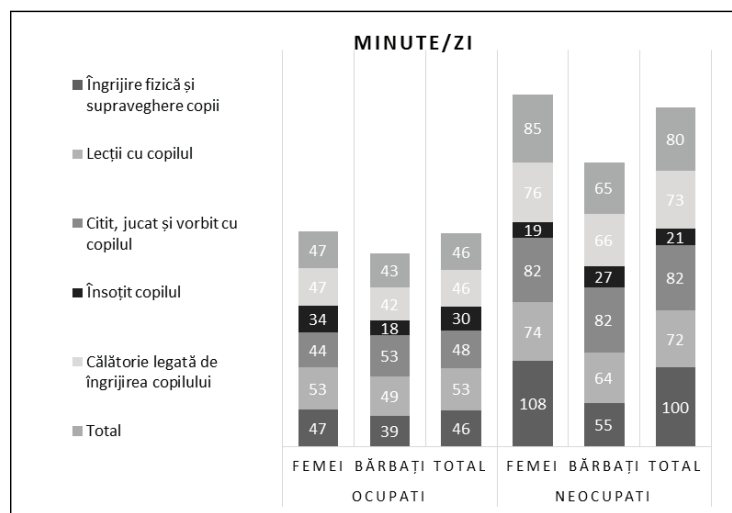

Fig. 3. Durata participării zilnice a populației de 15 ani și peste la activități de îngrijire și educație a copiilor de vârstă 7-11 ani, minute/zi.

Sursa: potrivit datelor BNS.

Din momentul încadrării copilului în procesul de școlarizare, o parte din încărcătura de timp necesară activității educative și de îngrijire a copiilor în familie a fost transferată către instituțiile specializate (creșe, grădinițe, școli), familia păstrând doar funcția

de socializare primară și de sprijin (prin climatul familial afectiv) al instituțiilor școlare. Funcția educativă a familiei este diminuată în societatea contemporană datorită restrângerii (nuclearizării) familiei, muncii salariale a femeii în afara spațiului domestic, impunerii conținuturilor educației școlare pe care familia este incapabilă să le transmită [11].

Modificările structurale în exercitarea obligațiilor parentale au loc sub influența schimbărilor valorice ale femeii contemporane, care în ultimii ani depășesc semnificativ performanțele educative ale bărbaților (în anul 2012, din nivelul superior de instruire femeile dețineau 22,1%, iar bărbații 17,8%)[12], respectiv au posibilitatea de a participa mai activ pe piața muncii, străduindu-se să stabilească un echilibru între activitatea profesională și viața familială, chiar dacă sunt supuse încărcăturii duble de la serviciu și acasă.

Părinții, pentru călătoria în scopul însoțirii copilului la medic, la un centru sportiv, la o școală muzicală, cheltuie în mediu aproape 1,3 ore pe zi, fiind specific populației urbane, unde este bine dezvoltat sistemul de instruire extrașcolară. Diferențele între bărbați și femei sunt evidente în rata de participare zilnică la această activitate, unde bărbații participă doar 3,7%, iar femeile – 9,5% din totalul părinților. Aceștia sunt părinții care au în îngrijire copii de vârstă preșcolară și din ciclul primar de școală.

Activitatea de socializare a copilului este una din cele mai importante în procesul de educație în familie. În mare parte, socializarea se desfășoară nu doar în limitele familiei, unde copilul însușește mai mult partea teoretică, dar și în exteriorul ei, unde se demonstrează partea practică. Părinții cheltuie în mediu 1,3 ore pe zi însoțind copilul la grădiniță, școală, medic, magazin sau piață, la activitățile extrașcolare. Acesta este timpul în care copilul continuu învață, aplicând normele de etică și conduită necesare pe stradă, în transportul public, la magazin, în centrul medical etc. Mama și tata, sau alte persoane responsabile de creșterea copilului, sunt cei care îl ajută prin exemplul lor să înțeleagă modelele comportamentale și orientarea în timp și spațiu, pentru a fi cât mai eficienți în toate.

Relația dintre piața muncii și viața de familie influențează direct repartizarea timpului între mame și tați în vederea creșterii copiilor. Deși pregătirea și formarea copilului pentru viață este datoria ambilor părinți, totuși se mai păstrează anumite tipaje din familia tradițională în comportament și educație, transmise din generație în generație, unde activitățile gospodărești și educația copiilor se efectuează pe criterii de gen.

Din motivul absenței egalității în cadrul familiei, prioritate având valorile tradiționale și nefiind răspândită practica susținerii mamelor cu copii pe piața muncii (atât în sectorul public cât și în cel privat), există și o repartizare inegală a timpului în procesul de îngrijire și educație al copiilor.

Rezultatele demonstrează o implicare diferită a mamelor și taților în aceste activități. Având în vedere distribuția sarcinilor casnice pe sexe, femeile sunt principalele responsabile de îngrijirea copiilor și alocă în acest sens cu 1 oră mai mult comparativ cu bărbații. Diferențele sunt mari îndeosebi la activitatea ce ține de îngrijirea fizică și supravegherea

copiilor, tații cheltuie în mediu pe zi 0,9 ore, iar mamele cu 0,8 ore mai mult (1,7 ore). Proportia mamelor care se implică zilnic în aceste activități este de 56,7% comparativ cu 17,4% dintre tați (Fig.4).

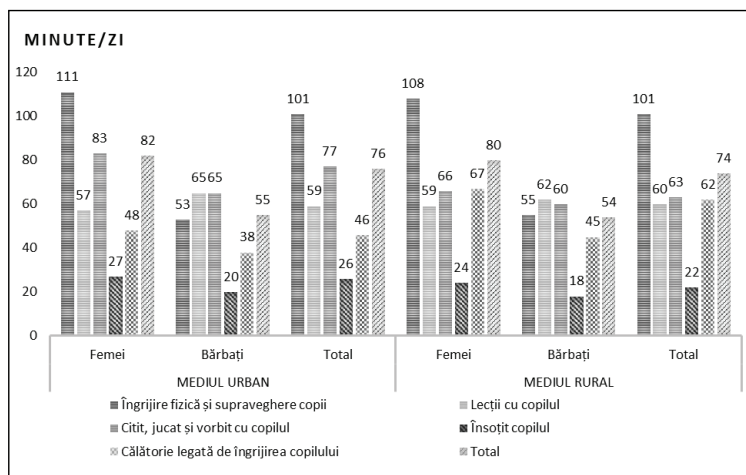

Fig. 4. Durata participării zilnice la diferite activități, a populației de 20-45 ani, repartizare pe sexe și medii, minute/zi

Sursa: potrivit datelor BNS.

Această repartizare scoate în evidență deficitul de timp, iar o simplă comparație cu datele TUS din statele UE, unde mamele petrec zilnic o medie de la 2 la 2,5 ore cu o proporție de la 65% (Norvegia) la 76% (Estonia), iar tații în jurul valorii de 1 oră, cu o proporție de 24% și 35% [13], demonstrează că părinții din Republica Moldova participă într-o proporție mai mică la îngrijirea și educația copiilor – mamele cu 8,3 puncte procentuale, iar tații cu 6,6 comparând cu cele mai mici valori prezente la țările europene.

Ratele de participare scăzute pot fi explicate analizând un complex de cauze obiective și subiective care duc la aceste diferențe, cum ar fi: statutul ocupațional al părinților, venitul acestora, vârsta și numărul copiilor prezenți în familie, mediul de aflare al familiei cu copii, nivelul de instruire al părinților etc. De asemenea este importantă și examinarea/verificarea eșantionului gospodăriilor cercetate, deoarece de multe ori în cercetările statisticii sociale populația din orașe participă într-o proporție mai mică la sondaj și atunci nici datele colectate nu sunt reprezentative la diferiți indicatori și variabile studiate.

Modelele de distribuție a timpului nu depind direct de nivelul de dezvoltare economică a țării și reflectă, în principal, caracteristicile culturale și naționale ale rolurilor de gen atât în efectuarea activităților casnice, cât și în îngrijirea și educația copiilor. Rezultatele studiului confirmă prezența valorilor tradiționale în repartizarea obligațiilor din cadrul familiei, unde femeia continuă să fie implicată semnificativ mai mult timp în creșterea copiilor, jonglând între cele două polarități – activitatea profesională și responsabilitățile familiale.

La modificarea acestui model parental, care este preluat apoi de copii, viitorii părinți ar contribui la dezvoltarea politicilor familiale orientate spre promovarea oportunităților

egale pe piața muncii a femeilor și bărbaților și dezvoltarea serviciilor extrafamiliale de îngrijire a copiilor, adică crearea mediului favorabil pentru concilierea vieții de familie și celei profesionale, astfel asigurând și respectarea drepturilor parentale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Statistics in focus, Population and social conditions, 4/2006, Author Christel ALIAGA (See Pocketbook, Tables 1.1 and 1.2, pp.6-9.
2. How Europeans spend their time Everyday life of women and men data 1998-2002. EDITION 2004, p.5.
3. <http://www.statistica.md>.
4. Suzanne M. Bianchi Family Change and Time Allocation in American Families, *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science November 2011 vol.638 no.1 21-44*.
5. Den Dulk, L., Work-family arrangements in organisations: a cross-national study in the Netherlands, Italy, the United Kingdom, and Sweden, Amsterdam, Rozenberg, 2001. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2011.
6. Profilul sociodemografic al Republicii Moldova la 20 de ani după adoptarea Programului de Acțiuni de la Cairo. Chișinău, 2014, p.41.
7. Gagauz O., Buciuceanu-Vrabie M., Rolul parental&Rolul profesional: oportunități de echilibrare pentru femeia contemporană. Chișinău, 2011, p.75.
8. <http://www.statistica.md>.
9. Мезенцева Е.Б. Мужчины и женщины в сфере домашнего труда: логика экономической рациональности против логики гендерной идентичности? în: Гендерное равенство: поиски решения старых проблем. М.: MOT, 2003, p.58.
10. Raportul Social Anual 2012, http://www.mmprf.gov.md/file/2014/RAPOARTE/MMPSF_RS_2012.pdf, p.70.
11. Stanciulescu E. Sociologia educației familiale. Vol.I. Iași: Editura Polirom, 1997, p.17.
12. Buciuceanu-Vrabie M., Pregătirea profesională a potențialului uman și echitabilitate de gen pe piața muncii. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, 2014, nr.1, p.111-121.
13. How Europeans spend their time Everyday life of women and men. Data 1998-2002. 2004 Edition. <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/gender/publications/Multi-Country/EUROSTAT/HowEuropeansSpendTheirTime.pdf>